הלכה אן: בד ב ג ד מיי' פ"ד מהל'

פסוה"מ הלי א:

תורה אור השלם

לא בּשְׁמִים הָוא לֵאמֹר מִי יַעֻלֶה לְנוּ הַשְׁמִיְמָה וְיִקְּחֶהְ לְנוּ

2. וְדָבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּנִים אֶל בְּנִים בַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעָהוּ וְשָׁבַב אֶל הַמְּחֲנָה וְמְשְׁרְתוֹ

הושע בן נון נער לא ימיש

בּיינוּך נְיִתנֶיֶל. שמוז זג יא 3. וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֵׁה עַבֵּד יי

4. וילפדה עתניאל בו קנו אחי

בְּלֵב וְיִּתְּן לוֹ אָת עַבְּסָה בְּתוּ לְּאַשָּׁה:
יהושע טו יו לְאַשָּׁה:
זְּהָהִי בְּבוֹאָה וַתְּסִיתָהוּ
לִשְׁאוֹל מֵאַת אָבִיהְ שָׁרָה
לִשְׁאוֹל מֵאַת אָבִיהְ שָׁרָה

ותצנח מעל החמור ויאמר לה

שמות לג יא

ישמענו אתה ונעשנה:

מתוך האהל:

א) חגיגה טו., ב) נשבת הד. מגילה הוגינס טן, טן שבת קד. מגינה
 ומח פ.], ג) [ער חוספות
 מענית ד. ד"ה שלשה כר' משמע
 דלח כפרש"י ההכח ע"שן:,
 דלח [סוטה יא: ע"שן:, ה) [ער במכילתה בפרשת יתרו פ׳ שניה. במכינתם בפרשת יחרו פ' שניה.
ש"מ]: 1) [הוריות ו]:,
1) [יומל ג. נזיר כא: לעיל טו.
לקתן כא:], ח) [לעיל טו:];
2) [יבמות ב.], י) [טהרות פ"א
מ"א], כ) [תרומות פ"א מ"א],
"א) [חרומות פ"א מ"א],

הגהות הב"ח

(א) גם' אמרו לפנחס שאל אמ להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר רב יהודה כל"ל ותיבות א"ל לא נה בשמים היא א"ל לא נה בשמים היא א"ל לאלעור שאל ליתא: (ב) שם ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' ומריב בעוד שלשת ימים וכתיב בעוד שלשת ימים הכינו לכם צדה וגוי במתניתא מגל לגף ומ"ט: (ג) שם ולמה נקרל שמה עכסה אמר רבי יוחנן שכל הרואה: (ד) שם אמר לה מי שכל רזי עולם עליונים ותחתונים שלו עודם עניונים ומחמונים שדו יבקש ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא דהבתיב כלב בן יפונה מאי יפונה: (ה) שם אמר רבא מורגיה דקנז הוא. נ"ב ק"א מורגיה זקנו הום. נ"כ פ"ם אמרי חורגיה דקנז הוה דיקא נמי דכתיב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז ש"מ: (ו) שם הריני חולך בנסיסי: (ו) שם ויכל לוהים כלייל ותיבת לו נמחק: (ח) שם שעיברה שנתה ראי: (ט) רש"י ד"ה דבלר ליבא וכו' שנותיו הק"ד ותיבת נשתכתו נמחק: יטם ד' ותיכע לפתכוו למחקת. (י) ד"ה וחלנח וכו' לועקת הס"ד ואח"כ מ"ה שאין בו אלא חורה ללל כלו לי שאין בו ללל מולם בלבד שהמורה נקראת מים ועתניאל לא וכו' מכם והיינו דכתיב קרית ספר הס"ד: (כ) ד"ה בן קנו וכו' בן קנו היה הס"ד והשאר נמחק ואח"כ מ"ה הוליד: (ל) ד"ה ועשימי וכו׳ לבלתי עצבי כלומר:

מוסף רש"י

לומר לך אי אפשר. גא יהושע ושאל, א"ל הקב"ה משה עבדי מת ושאל, א"ל הקב"ה משה עבדי מת והחורה על שמו נקראת, לומר לך אי אפשר (יהושע א ב).

רבינו גרשום

א"ר יוסף. האי דקאמר מכאן ואילך היה בהו דופי דופי דחלוקה . (מחלקות) קאמר דלא שמשו כל צרכן והיו חולקין זה על דברי זה: 7"א דופי של סמיכה שחלקו וה: כ"א דופי של סמיכה שחלקו על סמיכה כמו שמאי אומר שלא לסמוך הלל אומר לסמוך: כי איפליג יוםי בז יועזר כסות שניה. דבציר ליבא מרוב (הצרות) הזקנה]: א"ל ליהושע שאל. ברוה"ק שיפרשם לך: א"ל לא לנו כולה: (סימן ישפ"א וא"ד יפא"ש במתני׳ תנא יפל"ל) סימן , יהושע שמואל פנחס ישפייז, יהושע שמואל פנחט אלעזר: איכא דאמרי יפא״ש. יהושע פנחס אלעזר שמואל: יפל"ל. יהושע פנחס אלעזר שמואל: כלום הנחתיך. כלומר אין לי ספיקה: **א"ל הקב"ה לומר** יד אי אפשר. דלא בשמים היא: כנון חמש עשרה נשים פומרות. י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור. והיינו קרית ספר: בועם על אשתו. שודמים לו אשחו כעורה כנגדה: אחוה דכלב. מן אימיה כנגדוז: אחורה דכב. מן אימיה הוה עתניאל בן קנז וכלב הוה חורגיה דקנז ונקרא על שמו מפני ותצנה. הוי כגון ותצווח: אדם שמנוגב מכל טובה.

ודצוחו: אדם שמנות בסכיםובה. מממון: נולות מים. אדם שיש בו דברי תורה שנמשלו כמים: אבר לה. כלב נתתי ליך אדם מי שרוי עליוני׳ ותחתונים גלוים לו מרוב חכמתו ולא די ליך ועוד מבקשת את ממנו מזונות. [בנסיםי] (בר סיסי) לשאול. זעף לשאול לקבר כמו והנם זועפים ומתרגמינן נסיסין: מיד ויבא ה' לו אשר שאל כיוצא בדבר רש ואיש תכבים. רש זה שהוא רש מן התורה: ואיש תככים זה בינוני בתורה כגון שיודע ב׳ סדרים ובשעה שאמר לו רש לאיש תככים למדני חייב ללמדו ולעשות רצונו ללמדו כמו שעשה לו הקב״ה רצונו לעתניאל (דענהו) (דפנאו) דכתב

סמיכה שנחלקו בסמיכת שלמים ביום טוב כדאמרי׳ בחגיגה (דף טו.) שמאי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך כיו : והא יוסף גופיה איפליג. ביה במסכת חגיגה (שם): דבלר ליבא. שנתמעט הלב בסוף שנותיו (ט) כתו נשתכתו: נשתכתה בימי אבלו של

משה. אם מתה אם רועה והיא מאותם

משהלכות. יאפ״שם יהושע שאלו תחלה

לאן ואחריו שמואל ואחריו פנחם ואחריו

אלעזר. יאפ״ש יהושע אלעזר פנחם

שמואל. יפל"ל יהושע פנחם אלעזר

שמוחל: ונשתכחו ממנו. מיהושע

בעון שגרס להחליש דעתו של משה

שנצטער משה על יהושע לשבעצמו

שהיה גדול כמותו: להרגו. עד שיאמר

להם: קלין וחמורין. מדרשי ק"ו:

דקדוקי סופרים. מפרש בשקלים

ופ״ה ה״ה) שעשו התורה ספירות ספירות

כגון ט"ו נשים פוטרות לרותיהן ש י"ג

דברים נאמרו בנבלת עוף טהורי) חמשה

לא יתרומו ?) שלירפו הדברים ומנאום יחד

שלא ישתכחו ומאותן דקדוקין שעדיין

לא לירפום נשתכחו בימי אבלו של

משה: וילכדה עתניאל. לקרית ספר

נים ומאי הרית ספר הלכות: כועם

על אשתו. מתוך יופיה: ותלנת. לשון

לווחה לועקת: (י) [אלא סורה בלבד.

שהתורה נקראת מים] ועתניאל לא

היה עשיר אלא חכם: מנוגב. חרב

ויבש מכל טוב: גולות מים. התורה

כלומר אדם שהתורה גלויה לו: יבהש

דופי של סמיכה. דעד יוסף בן יועזר לא נחלקו בסמיכה ולא בשום דבר

שעדיין לא נחמעט הלב. ולהכי נקט סמיכה דהיא היחה מחלוקת ראשונה

שנחלקו בו חכמים מעולם ומיוסף בן יועזר ואילך היה בהן דופי של

אמר רב יוסף דופי [א] של סמיכה א התגי והא יוסף בן יועזר גופיה מיפליג פליג ייבסמיכה ובו כי איפליג בה בסוף שניה דבצר ליבא גופא אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל ילא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר סי ר' יצחק נפחא אף חטאת יו שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחם שאל אמר (4) גוליה לא בשמים היא חא"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות "שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה יו אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפמר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך 2 האהל מיד תשש כחו של יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר לך ומורדן במלחמה שנאמר יויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' 🌣 במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו

אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר יוילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב (הקטן ממנו) [ויתן לו את

עכסה בתו לאשה] ולמה נקרא שמה עכסה 🕨 🕬 שכל הרואה אותה כועם על אשתו יווהי בבואה ותסיתהו לשאל מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור מאי ותצנח אמר רבא א"ר יצחק אמרה לו מה חמור זה כיון שאין לו

מאכל באבוסו מיד צועק כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת שיותאמר תנה לי ברכה כי

ארץ הנגב נתתני בית שמנוגב מכל מובה ונתתה לי גולות מים אדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה כלב את גולות עליות ואת גולות תחתיות אמר לה מי יי שדר עליונים ותחתונים יבקש 🗓 ממנו מזונות וכלב בן קנו הוא

והלא כלב בן יפונה הואף מאי יפונה שפנה מעצת מרגלים ואכתי בן קנז הוא דו בן חצרון הוא דכתיב יוכלב בן חצרון

הוליד את עזובה אמר רבא ₪ הו חורגיה דקנו הוא שתנא ₪ הוא עתניאל הוא יעבץ שומה שמו יהודה אחי שמעון

שמו עתניאל שענאו אל יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל ומנלן שענאו אל דכתיב י ₃ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמור אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה יִדך יִּם (עמדי ועשה מרעתי) לבלתי עצבי ויבא אָלהים אָת

אשר שאל אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך יי עמדי שלא ישתכח תלמודי מלבי

יים ועשה מרעתי שיודמנו לי ריעים כמותי לבלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות יים אם אתה עושה כן מומב ואם לאו הריני הולך ® לנסיסי לשאול מיד ויכא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר °רש ואיש תככים

נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה אם מלמדו מאיר עיני שניהם

ממנו מזונות. דהאי ודאי לא ילטכך דכתיב בה (משלי לא) היתה כאניות א [מיי פ"ט מהלי יסודי הסורה סוחר וגו': כן קנו. דכתיב לעיל עתניאל בן קנו אחי כלב אלמא כלב בן לדן קנו היה (כ) [1] דכתיב בדוכתא אחריתי (יהושע יד) כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנו: הוליד אם עוובה אשה. מפרש בפ"ק דסוטה (דף יב.) שנשא את מרים שהיתה עזובה מחמת

חולי וכיון שנשחה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה: חורגיה דהנו. ועתניאל אחיו מן האם: דיקא נמי. דכלב לאו בן קנו הוא דכתיב בדוכתא אחריתי כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז אלמא גידלו קנז ולא ילדו: [ח] ועשים לי מרעה לבלמי (6). כלומר לבלתי ישגבני יצר הרע מלשנות שלא ישגבני יצר הרע לבטל מחלמוד תורה: עלבי. משמע לשון עלב והכי אמר לפניו אם אתה עושה לי כך מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשחול הריני מח בעלבוני כדמחרגמינו (בראשית לד) ויתעלבו ואיתנסיסו: כיולא בדבר אחה אומר. שכל המוסר עלמו לחזר אחר תורה ממלאין לו שאלותיו: [מ] ואיש תככים. בינוני שיודע שני סדרים או שלשה לה שמוסמך בינוני: מאיר עיני שניהם. שאף הרב לריך עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה: עושה [י] שניהם. עכשיו הוא מתחיל לעשותם חדשים לזה חכם ולזה טיפש: כיולא בדבר כו'. שהמבקש על מזונותיו ועל לרכיו שנזקקין לו מו השמים למלא ניזשאלומיו: ספום. שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה לוו: מפורש. ולד [יא] ותמורתו ושמתו בעליה שמפורש לנו דאינן בלבור:

קלב מה לְר: יהושת יראשו יְרּה בָּלֶב מָה לְרִי: יהושע טו יח אַרץ הַנְּבָּב בְּתְתָּנִי וְנְתַתָּה לִי אָרץ הַנְּבָב בְתַתְּנִי וְנְתַתָּה לִי אָלת מִים וִיתָּן לְה אַת גָלת עַלִּיוֹת וְאַת אָלת תַּחְתִּיוֹת: יהושע טו יט 7. וְבָלֶב בֶּן חֶצְרוֹן הוֹלְיד אֶת עֲזוּבָה אִשְׁה וְאָת יְרִיעוֹת וְאַלָּה בָנֶיהָ יֵשֶׁר וְשׁוֹבְב וְאַרְדּוֹן: דברי הימים א ב יח דברי הימים א ב יח

אַ וַיִּקָרָא יַעבַץ לַאלהַי יִשְׂרָאַל. 8 לֵאמֹר אָם בֶּרְךְּ תְּבֶּרְכַנְיּ תִּדְרָבִּיתְ אֶת גְּבוּלִי וְדְיְתָה יְדְךְּ עִמִּי וְעָשִׁיתִ מֵּרְעָה לְבָלְתִי וון בית את גבויץי ונפעה לבלתי עצבי ויבא אלחים את אשר שָאָל: דברי הימים א ד י רש ואיש תככים נפגשו . רְשׁ וְאִישּ ... מֵאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְיֵ: משלי כט יג

משלי כט יג 10. עשיר וְרָשׁ נִפְּגְשׁוּ עשׁה כֻלְם יְיָ: משלי כב ב

הגהות הגר"א

[א] גם' דופי של כו'. והא דקאמריגן לעיל אם רבו מטמאין כו'. היו מסכימים לדברי המרוביו: [ב] שם כי איפליג כו'. יאמוכן (ב) שם כי קופניג כו. והא דקאמרינן עד שמת כו' עד ולא עד בכלל: [ג] שם יבקש ממנו. צ"ל ממני: [ד] שם כן ולרון כו'. דדרשינן בסוטה (יב א) ישר ושובב אלמא אומו כלב מך ושוכב הנתח חותו כנכ
 הוא שמרד במרגלים: [ה] שם
 חורגיה כו'. גרש"י דקנז הוא
 דיקא נמי דכתיב הקנזי ש"מ
 וכ"ה בסוטה: [ו] שם תנא הוא כו'. דכתיב (ד"ה א' ב') ומשפחת סופרים יושבי יעבן כו' הקנים כו' וכתיב בשופטים ח' ובני קני סופכים יושבי יעבן כי הקנים כי וכמיב בשופטים א' זכי קני כי ועל כר ש"מ דהוא עממיאל וכמיב בפסוק שאחריו וילך יהודה כי וקא אלעיל על עממיאל? [] רש"ד ד"ה בן קח. דכמיב בדוכחה כה? ג'יג ויאש הבמי דאוחו כלב הוא דכמיב בקרא בהדיא יחוש עו) ולכלב בן ימונה כי יאחר כלב כי יאחר כלב בי כו' ויאמר כלב כו': ד"ה ועשית לי ל"ג: בן ד"ה ומים כו׳ מיני יכול [2] דד וחשם כדי מהי יכול להולמו: [י] ד"ה עושה שניהם ל"ל כולם: [יא] ד"ה מפורש. ותמורתו ל"ל ותמורה:

שיוויי ווחחאות

א] סמיכה. ס״א דופי דחלוקה והני נמי איפליג יוסף בן יועזר והלי נות מישכת יחסף כן יותור שלא לסמוך יוסי בן יותן אמר לסמוך הני בחדא מילחל ובסוף שניהון מכאן ואילך במילי טובא, גליון. ויס"ג דופי של חלוקה והיא היא כלומר שנחלקו בשום דבר (שיוו) בן שמחו. ס"א שנתכפרו (ש"מ) גו אמר

מינת ליה נמחק (ש־m) ד] היא ולא מעבר לים היא א"ל (ש־m) 5] מעתה. פיתן ישפ"א. ואיכא דפ"ש. צתתפני מא יפל"ל. פ"א ישפ"ח. ימ"ש מינת ליה נמחק (ש־m) דן מנה יפל"ל. פ"א ישפ"ח. ימ"ש (ש־m) דן של משה. מינת יהוש נמחק (ש־m), פ"א מעה"ח ול שנכסה יוד"א (ש"m) דן של לבם צידה (ש־m) דן עכסה אמר רבי יוחנן שכל (ש־m) על ועקם שנאמר ויאמר לה אביה מה לך ותאמר (ש־m) ען מי שכל רזי עליונים ותחתונים גלוים לו אמר רבי יוחנן שכל (ש־m) על קק מוא דיקא גמי דכתיב כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנו מנא (ש־m) על עכן מוא שננאר

ה' ואם לאו ייעשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו מיפש מיפש לזה עושה אותו חכם זו משנת ר' נתן ר' יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפריה ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה ידך ישעמדי במשא ובמתן ועשית ייו מרעתי שלא יהא בי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים לבלתי יישעצבי יישעמדי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות אם אתה עושה כן מומב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול ויבא ₪ לו אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואמר פרנסני אם מפרנסו מומב ואם לאו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני לזה עושה אותו עשיר: אר"ש מה מצינו כו': סת"רי> רבי שמעון אומר חמש חמאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת» וחטאת שמתו בעליה וחטאת 🕫 שכפרו בעליה וחטאת שעיברה שנתה (🗣 אתה יכול לומר ולד חמאת בציבור לפי שאין חמאת נקבה בציבור יואי אתה יכול לומר תמורת חמאת בציבור לפי שאין ציבור עושין תמורה יואי אתה יכול לומר חמאת שמתו בעליה בציבור לפי® שאין הציבור מתים ₪ שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה יִּם לא יחמצינו יכול יהו נוהגות בין ביחיד בין בציבור אמרת ילמד (אדם) סתום יְיּסמפורש מה מפורש ביחיד יי ולא בצבור אף בשכיפרו בעליה ושעיברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בציבור